

8. DRAHÉ KAMENE / GEMSTONES

Ako **drahé kamene** sa označujú minerály, ktoré sa pre svoju farbu, priehľadnosť, lesk, lom svetla a pod. spravidla po opracovaní využívajú na ozdobné účely. V súčasnosti sa na tieto účely vo svete využíva okolo 250 nerastov. Ako drahé a ozdobné kamene sa využívajú minerály rôzneho pôvodu a chemického zloženia – oxidy, silikáty, alumosilikáty, prvky a ďalšie zlúčeniny. Niektoré drahé kamene sa pre svoje vlastnosti (tvrdosť, odolnosť) využívajú aj priemyselne – ako abrazíva, rezacie nástroje, rozličné súčiastky v jemnej mechanike a i. V súčasnosti je rozšírená aj výroba syntetických drahých kameňov (rubín, korund, spinel, smaragd), v priemysle nachádza uplatnenie najmä syntetický diamant.

Drahé kamene v šperkárstve sa nerecyklujú, resp. len v obmedzenej miere. Recyklácia sa uplatňuje v niektorých priemyselných využitíach (abrazíva). Pri výrobe šperkov sa drahé kamene môžu vzájomne nahrádzať a kombinovať.

8.1. Surovinové zdroje SR / Mineral resources

Na území Slovenska je v súčasnosti evidované jediné výhradné ložisko drahého kameňa – Červenica – so zásobami drahého opálu. Väčšina výskytov ďalších drahých kameňov je z hľadiska množstva a kvality ekonomicky málo významná, na niektorých preskúmaných lokalitách nie je však vylúčená maloprevádzková ťažba.

- Historicky známe ložisko drahých opálov Červenica vystupuje v severnej časti Slanských vrchov. Najväčší rozkvet ťažby trval v 15. – 18. storočí. Neskôr ťažba postupne upadala, najmä v súvislosti s objavom ložísk opálov v Austrálii. Ťažba sa skončila v r. 1922. Ložisko vystupuje v prostredí andezitových prúdov a pyroklastík zlatobanského stratovulkánu. Opály tvoria výplne dutín, puklín a pórov v pyroxenickom andezite. Sfarbenie je variabilné, najčastejšia je zelenkavá a modrastá opalescencia, najvzácnejšie je oranžovo-červené sfarbenie. Drahé opály z Červencie sú náročné na technologické spracovanie, ľahko sa režu, ale sú citlivé na prehriatie a poklep. V súčasnosti sú evidované zásoby drahých opálov na haldách a uvažuje sa so začatím ťažby a úpravy. To však bude závisieť od schopnosti umiestniť produkty na trhu. Slovenské drahé opály sa ťažili niekoľko storočí a dodnes sú ozdobou zbierok mnohých múzeí Európy.

- Ostatné výskyt drahých a ozdobných kameňov na Slovensku majú prevažne mineralogický význam, bez predpokladov širšieho priemyselného využitia. Nie je však vylúčené, že niektoré lokality by po technicko-ekonomickom zhodnotení boli vhodné na maloprevádzkovú ťažbu. Ide najmä o výskyt opálu (Zámutov, Herľany, Ľubietová), obsidiánu (Viničky, Brehov), serpentinitu (Vyšný Klátov, Dobšiná, Jaklovce), aragonitu (Levice, Spišské Podhradie), limnokvarcitu (Stará Kremnička, Banské), jaspisu (Hliník nad Hronom), rodonitu (Čučma, Smolník), menilitu (Hostovice), granátovca (Ľubietová) a i.

- Na priemyselné využitie sú v kategórii technicky využiteľných kryštálov evidované zásoby granátov vhodných na použitie ako abrazíva. Ide o ložisko Šamorín v Podunajskej nížine, ktoré je súčasťou ložiska štrkopieskov a pieskov, a Banská Hodruša v stredoslovenských neovulkanitoch.

In Slovakia, the only registered gemstone deposit is Červenica, where precious opal reserves were calculated on old mine spoil banks. Other gemstone occurrences are of mineralogical significance. However, small-scale production is possible on some localities.

- Historic known deposit of precious opal Červenica is situated in the north part of Slanské vrchy Mts. Period of 15th to 18th century represented the largest mining expansion there. During the next years mining has declined due to discovery of new deposits in Australia and mining output was terminated in 1922. Deposit occur in andesite flows and pyroclastic rocks of Zlatá Baňa stratovolcano. Opal fills in cavities, rifts and pores of pyroxenic andesite. Colour of opal is variable, the most common is green and blue opalescence, the most valuable is orange-red colour. Červenica precious opals are difficult to treatment, especially for overheating and tap. At present, only reserves of spoil banks are registered and small-scale production and processing is considered here. Slovak precious opals were mined during several centuries and occur in many European museum collections.*

- Other gemstone occurrences are mainly of mineralogical importance and there is a minor assumption of future large-scale industrial exploitation. Nevertheless, it is possible some localities could be suitable for small-scale production. The most known are occurrences of opal (Zámutov, Herľany, Ľubietová), obsidian (Viničky, Brehov), serpentinite (Vyšný Klátov, Dobšiná, Jaklovce), aragonite (Levice, Spišské Podhradie), quartzite (Stará Kremnička, Banské), jasper (Hliník nad Hronom), rodonite (Čučma, Smolník), agate, menilite (Hostovice), garnet stone (Ľubietová) and others.*

- Reserves of garnet, suitable for industrial use (abrasive applications) are registered on deposits Šamorín in the Danube basin (as a part of gravelsand deposit) and Banská Hodruša in the Central Slovakian neovolcanites.*

8.2. Evidované ložiská SR / Registered deposits

DRAHÉ KAMENE / GEMSTONES

DRAHÉ KAMENE
JEWELLERY GEMSTONES
1. Červenica – Drahý opál

DRAHÉ KAMENE PRE PRIEMYSEL (ABRAZÍVA)
INDUSTRIAL GEMSTONES
2. Banská Hodruša (granát)
3. Šamorín (granát)

8.3. Zásoby a ťažba / Reserves and production data

DRAHÉ KAMENE PRE ŠPERKÁRSTVO / JEWELERY GEMSTONES

Rok / Year	1997	1998	1999	2000	2001
Počet ložísk spolu / Number of deposits	--	--	--	--	1
– z toho ťažených / exploited	--	--	--	--	–
Zásoby spolu / Reserves total [ct]	--	--	--	--	2 515 510
– bilančné / economic (Z-1 + Z-2)	--	--	--	--	786 572
– bilančné / economic (Z-3)	--	--	--	--	1 338 134
– nebilančné / potentially economic	--	--	--	--	390 804
Ťažba / Mining output [ct]	--	--	--	--	–

Pozn.: 1 ct = 0,2 g

Note: Conversion to grams: 1 ct = 0.2 g

DRAHÉ KAMENE NA PRIEMYSELNÉ VYUŽITIE/ INDUSTRIAL GEMSTONES

Rok / Year	1997	1998	1999	2000	2001
Počet ložísk spolu / Number of deposits	1	1	2	2	2
– z toho ťažených / exploited	–	–	–	–	–
Zásoby spolu / Reserves total [kt]	68	68	321	321	321
– bilančné / economic (Z-1 + Z-2)	–	–	–	–	68
– bilančné / economic (Z-3)	68	68	321	321	253
– nebilančné / potentially economic	–	–	–	–	–
Ťažba / Mining output [kt]	–	–	–	–	–

8.4. Obchodná štatistika / Trade statistics

Drahé kamene sa na Slovensku neťažia a domáca spotreba je krytá výlučne importom. Priemyselné prírodné brusivá sa dovážali najmä z Talianska (41 %) a USA (33 %). Hodnota dovezených komodít v roku 2001 bola 13,6 mil. Sk. Drahokamy pre šperkárstvo v celkovej hodnote takmer 5 mil. Sk sa doviezli najmä z Belgicka a Izraela (diamanty), Českej republiky a Thajska (ostatné drahokamy a polodrahokamy). Umelé drahokamy a polodrahokamy sa doviezli najmä z Japonska a Číny, hodnota dosiahla takmer 62 mil. Sk.

Gemstone consumption was satisfied wholly by imports in 2001. Main import sources for industrial gemstones (abrasives) are Italy (41 %) and USA (33 %). Value of imported industrial gemstone commodities in 2001 was 13.6 million SKK. Jewellery diamonds were imported mostly from Belgium and Israel, other jewellery gemstones from the Czech Republic and Thailand (totally 5 million SKK). Artificial gemstones were imported particularly from Japan and China, value reached almost 62 million SKK.

**DOVOZ/VÝVOZ – DIAMANTY
IMPORT/EXPORT DATA – DIAMONDS**

Rok / Year	1997	1998	1999	2000	2001
Dovoz / Import [kg] ¹	N	33	16	121	24
Vývoz / Export [kg] ¹	N	N	N	N	N

¹ položka colného sadzobníka 7102 / Item 7102 of the Customs Tariff

**DOVOZ/VÝVOZ – OSTATNÉ DRAHÉ KAMENE A POLODRAHOKAMY
IMPORT/EXPORT DATA – OTHER GEMSTONES**

Rok / Year	1997	1998	1999	2000	2001
Dovoz / Import [kg] ¹	2 013	373	510	1 123	1 228
Vývoz / Export [kg] ¹	1	N	N	N	N

¹ položka colného sadzobníka 7103 / Item 7103 of the Customs Tariff

**DOVOZ/VÝVOZ – UMELE DRAHÉ KAMENE A POLODRAHOKAMY
IMPORT/EXPORT DATA – ARTIFICIAL GEMSTONES**

Rok / Year	1997	1998	1999	2000	2001
Dovoz / Import [kg] ¹	4 492	6 348	8 937	15 277	8 683
Vývoz / Export [kg] ¹	119	N	3 662	N	N

¹ položka colného sadzobníka 7104 / Item 7104 of the Customs Tariff

**DOVOZ/VÝVOZ – PŘÍRODNÉ BRUSIVÁ
IMPORT/EXPORT DATA – NATURAL ABRASIVES**

Rok / Year	1997	1998	1999	2000	2001
Dovoz / Import [t] ¹	214	323	111	185	244
Vývoz / Export [t] ¹	0	0	0	0	3

¹ položka colného sadzobníka 2513 / Item 2513 of the Customs Tariff

Colné sadzby / Customs tariff (%):

PHS / HS code	Názov / Item	Všeobecné / Common	Zmluvné / Contractual
7102	Diamanty <i>Diamonds</i>	5.0	Bez cla / Duty-free
7103	Drahokamy a polodrahokamy <i>Gemstones</i>	5.0	Bez cla / Duty-free
7104	Umelé drahokamy a polodrahokamy <i>Artificial gemstones</i>	5.0	Bez cla / Duty-free
2513	Pemza, šmirgel, prírodný korund a granát <i>Pumice, emery, natural emery and garnet</i>	5.0	Bez cla / Duty-free

8.5. Ťažobné organizácie v SR / Mining companies

V SR neboli v roku 2001 organizácie ťažiacie drahé kamene.

There was no mining company involved in gemstone exploitation on the territory of the Slovak Republic in 2001.

8.6. Svetová výroba / World production

Priemysel drahých kameňov vo svete sa delí na dva sektory: ťažba a predaj diamantov a produkcia a predaj ostatných drahých kameňov. Ťažbe diamantov dominuje niekoľko ťažobných spoločností, ktoré ovládajú trh. Naproti tomu, farebné drahé kamene (rubín, smaragd, zafír) sú produkované malými, nízkonákladovými prevádzkami, ktorých ceny ovplyvňuje dopyt (USGS Minerals Yearbook 2000). Produkcia diamantov predstavovala v roku 2000 min. 110 miliónov karátov a bol dosiahnutý rekordný predaj (podľa *Mining Annual Review, 2001*). Rovnako ťažba ostatných drahých kameňov zaznamenala v r. 2000 mierny nárast. Najvýznamnejší producenti diamantov sú Austrália, Botswana, Rusko a Južná Afrika. Vo svete pokračoval trend znižovania dopytu po upravovaných a umelo farbených drahých kameňoch. Následkom toho bol aj pokles ich cien na trhoch.

The world gemstone industry is divided into two sectors: diamond mining and marketing, and other colored gemstone production and sale. Mining of diamonds is dominated by few major mining companies, which control the market. On the other hand, colored gemstones are produced primarily by small low-cost operations and prices are influenced by consumer demand (USGS Minerals Yearbook 2000). World production of diamonds reached 110 million carats and also record sales were gained (Mining Annual Review, 2001). Production of other colored gemstones has risen too. The largest diamond producers are Australia, Botswana, Russia and South Africa. Demand for commercially treated and artificially colored gemstones continued to decrease.

8.7. Ceny na svetovom a domácom trhu / World and domestic market prices

Ceny drahokamov na svetovom trhu sú variabilné a závisia od mnohých konkrétnych faktorov (vzhľad, čírosť, vzácnosť). Dopyt výrazne ovplyvňuje aj móda. Ocenenie diamantov je pomerne komplikovaný proces a závisí od miesta, času a subjektívneho hodnotenia samotných predajcov a nakupujúcich. Existuje viac ako 14 000 kategórií na hodnotenie surových diamantov a viac ako 100 000 rôznych kombinácií hmotnosti, čistoty, farby a výbrusu na hodnotenie brúsených diamantov (USGS Minerals Yearbook 2000). Ceny diamantov kontrolujú najvýznamnejší producenti. Naproti tomu, ceny ostatných farebných drahokamov všeobecne ovplyvňuje dopyt a ponuka na trhu.

Gemstone prices are variable and depend on many factors (beauty, clarity, rarity) and demand is markedly influenced by fashion too. Diamond pricing is complex and depends on place, time and subjective assessment of buyers and sellers. There are more than 14,000 categories used to assess rough diamond and more than 100,000 different combinations of carat, clarity, color and cut values to assess polished diamonds (USGS Minerals Yearbook 2000). Diamond prices are controlled by major producers, other colored gemstone prices are generally influenced by market supply and demand.

Cena granátu (almandínu) používaného na abrazívne účely (mesh 8 – 250) sa pohybuje od 180 do 240 USD/t. Cena korundu bola 210 – 275 GBP/t (IM, december 2001).

Price of garnet (almandine) for abrasive application (mesh 8 – 250) varies from 180 to 240 USD/t. Emery price reached 210 – 275 GBP/t (IM, december 2001).

Priemerná cena prírodných abrazív dovezených na Slovensko v roku 2001 bola 55 531 Sk/t.

Average price of natural abrasives imported to Slovakia was 55,531 SKK/t in 2001.